

Türkçe Ders Kitaplarında Önerilen Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Uygulanabilirliği¹

Murtaza AYKAÇ²

Özet

*Bu çalışma, Türkçe ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki önerilen etkinliklerde yaratıcı drama yöntemine ne ölçüde yer verildiğini, önerilen etkinlikler içerisinde yaratıcı drama yönteminin uygulanabilirlik düzeyini ve yaratıcı drama yönteminin dört temel beceriyi (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) kapsayacak biçimde planlanıp planlanmadığını saptamayı amaçlamaktadır. Betimsel nitelik taşıyan bu çalışmada öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinlikler belirtilen alt amaçlar çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak 1.- 5. Sınıf Türkçe Öğretim Programı, ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kılavuz kitapları kullanılmıştır. Bu yönüyle veri toplama aracı olarak kullanılan kitaplardaki etkinlikler araştırmanın amaçları dikkate alınarak incelenmiş, elde edilen veriler değerlendirilerek tablolarda sıklık olarak verilmiş ve yorumlanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanan ve 2006 yılında uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programı'nda, yaratıcı drama yöntemine önceki programa göre daha geniş yer verilmesine karşın Türkçe Dersi'nde etkili bir öğrenmenin oluşturulmasında yararlı olacak bir yöntemden yeterince yararlanılmadığı görülmektedir. **Anahtar Sözcükler:** Türkçe Öğretim Programı, Türkçe Etkinlikleri, Yaratıcı Drama*

Abstract

In this study, it is aimed to determine in which degree creative drama method is present in suggested activities in teacher guidance books and whether creative drama method is planned considering the four basic skills. In this study which is descriptive in nature, the activities in teacher guidance books were examined based on specified aims. In the study, as data collection instruments, 1-5. grade Turkish educational program, lecture books, working books and teacher guidance books were used. In these books which were used as data collection instruments were examined regarding the aims of the study and the data obtained were assessed, interpreted and tabulated by giving the frequencies. In the Turkish Educational Program which was prepared based on constructivist approach and started to be applied in 2004, it was observed that creative drama activities are more placed in the new program with respect to the older one. However, the results of the study showed that, the use of creative drama activities in Turkish educational program which would otherwise be very useful is not considered enough.

Key Words: Turkish Educational Program, Turkish Activities, Creative Drama

Giriş

Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişim ve gelişmeler her alanda olduğu gibi eğitim alanında da büyük değişiklikleri zorunlu kılmıştır. Bu değişimler eğitime bakış açısında da önemli değişikliklere yol açarak öğrenme sürecinde öğrencilere bilgi aktarılmasına dayanan ezberci eğitim anlayışının geçerliliğini kaybetmesine yol açmıştır. Günümüzde bu anlayışların yerini öğrencinin bilgiyi kendisinin yapılandığı, öğrenme sürecine etkin olarak katılımın sağlandığı

¹ Bu makale Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde 13-15 Mayıs 2010 tarihinde Prof. Dr. Cahit KAVCAR Türkçe Eğitimi Çalıştayında bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Murtaza Aykaç, E-mail: murtazaaykac@gmail.com

öğrenci merkezli eğitim yaklaşımları almıştır. Eğitimle ilgili bu farklı bakış açıları yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zekâ gibi yeni yaklaşım ve kuramların eğitim sistemi üzerinde önemli yansımaları olmuştur. Türkiye’de de bu alanda özellikle 2005 yılında deneme uygulaması yapılan ve 2006-2007 yılında uygulamaya konulan yeni eğitim programında bu anlayışların izlerini görmek mümkündür. Program geliştirilirken Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji Eğitimi, Matematik, Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersleri temel alınmıştır.

Araştırmanın kapsamı içinde yer alan “Türkçe Öğretimi Programı” yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun olarak hazırlanmıştır. Programda araştıran, düşünen, yaratıcı bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ise ancak öğrencinin öğrenme sürecine etkin katılımına olanak sağlayan etkin yöntemlerin uygulanması ile gerçekleştirilebilir. Bu yöntemler içerisinde yer alan yaratıcı drama yöntemi programda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesinde yaparak – yaşayarak öğrenmeye olanak sağlayan etkili bir yöntemdir. Türkçe Öğretim Programı’nda yapılandırmacı öğrenmede temel alınan öğeler:

- a. Bilgiyi araştırma, yorumlama ve analiz etme.
- b. Bilgiyi ve düşündürme sürecini geliştirme.
- c. Geçmişteki yaşantılarla yeni yaşantıları bütünleştirme olarak ifade edilir.

Öğrenenin etkin olarak katılımına olanak sağlayan yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanan “Türkçe Öğretim Programı”nda öğrenme, sadece okumak ve dinlemek yerine tartışma, düşünceleri savunma, varsayım, sorgulama ve fikirleri paylaşma gibi öğrenme sürecine etkin katılım yoluyla öğrenme gerçekleştirebileceği gibi bireylerin bu süreçte etkileşimi de oldukça önemlidir. Öğrenenler, öğrenme sürecinde bilgiyi olduğu gibi kabul etmezler, bilgiyi geçmiş yaşantıları üzerine kendileri yapılandırır.

Yapılandırmacı yaklaşım, Piaget, Vygotsky, Gestalt, Dewey tarafından oluşturulmuş bir kuramdır. Pragmatik felsefeyi temel alan bu düşünürler, yaşamın sürekli değiştiğini, her durumda her şeyin yeniden yapılandırılması gerektiğini savunurlar. Onlara göre bireyler, her seferinde elde ettiği bilgiyi yeniden yapılandırmalıdır (Sönmez, 2007, s.145). Bu açıdan bakıldığında teknoloji ve bilimin hızla gelişimi sonucunda bilginin artmasıyla var olan bilgiyi öğrencilerin kazanması oldukça zorlaşmıştır. Bilgi aktarımına dayalı geleneksel eğitim sistemi tamamen yıkılmıştır. Öğrenmeyi öğretene, bilgiyi kendisi yapılandıran yapılandırmacı yaklaşım önem kazanmıştır. Yapılandırmacı eğitimin en önemli özelliği, öğrenenin bilgiyi oluşturmaya, yorumlamaya ve geliştirmesine imkân sağlamasıdır.

Geleneksel yöntemlerde öğretmen, bilgiyi verebilir ya da öğrenenler bilgiyi kitaplardan veya başka kaynaklardan edinebilirler. Ancak bilgiyi algılamak, bilgiyi yapılandırmayla eş anlamlı değildir. Öğrenen, yeni bir bilgi ile karşılaştığında, dünyayı tanımlamak için önceden oluşturduğu kuralları kullanır veya algıladığı bilgiyi açıklamak için yeni kurallar oluşturur (Brooks ve Brooks, 1993, s.9).

Yaratıcı drama yönteminin, yapılandırmacı yaklaşıma uygun bir yöntem olduğu, bu yöntemin kullanıldığı sınıflarda öğrencilerin etkin bir katılımcı olarak bilgiyi özgün bir şekilde geçmiş yaşantılara dayanarak kendilerinin yapılandırmasına olanak sağlayan bir süreci içerdiği söylenebilir (Aykaç ve

Ulubey, 2008, s.148). Bu açıdan bakıldığında yaratıcı drama yönteminin özgür, düşünen, araştıran yaratıcı bireyler yetiştirmede etkili bir yöntem olduğu söylenebilir. Türkçe dersinin aşağıda belirtilen genel amaçları ve Türkçe öğretiminin becerilerinin gerçekleşebilmesi de etkili bir öğrenme süreci ve eğitim ortamını gerektirmektedir.

Türkçe Dersinin Genel Amaçları:

- Anlam gücünün geliştirilmesi,
- Anlatım becerisinin geliştirilmesi,
- Dinleme ve okuma alışkanlık ve zevkinin verilmesi,
- Sözcük dağarcığının geliştirilmesi,
- Temel dilbilgisi kurallarının kavratılması,
- Dil sevgi ve bilincinin uyandırılması,

Türkçe Öğretiminin Beceri Alanları:

- Dinlenme,
- Sesli ve sessiz okuma,
- Serbest okuma,
- Anlama,
- Konuşma,
- Yazma,
- Dilbilgisi,
- Sözcük dağarcığı,
- Yazım ve el yazısıdır.

Türkçe öğretim programında; “konuşma alanında öğrencilere kazandırılacak temel becerilerin başında dilin doğru ve akıcı kullanımı gelmektedir. Planlı, doğru ve akıcı konuşma becerisinin temelinde etkin dinleme, doğru telâffuz ile vurgu ve tonlamalar yer almaktadır (MEB, 2004, s.15a).

Türkçe öğretiminin genel amacı, anlama ve anlatma becerileri gelişmiş, düşünen, duyarlı bireyler yetiştirmektir. Alıcı (dinleme, okuma) ve verici (konuşma ve yazma) dilsel etkinlikler olarak da adlandırılan anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilebilmesi, amaca uygun eğitim ortamlarının oluşturulmasıyla olanaklıdır (Sever, 2007, s.222).

Türkçe öğretiminin amaçlarının gerçekleşmesinde, öğrencilerin öğrenme sürecine etkin olarak katılımına olanak sağlayan yöntemlerin sınıf içerisinde işe koşulması ile mümkün olabilecektir. Yetenekli, beceri sahibi ve bilgili bir öğretmenin derslerinde kullanacağı çok sayıda öğretim yöntem ve teknikleri vardır. Bu yöntem ya da tekniklerden herhangi biri, diğerinden üstün değildir. Her durumda rahatlıkla uygulanabilecek tek bir yöntem ya da teknikten söz etmek de olanaksızdır. Belirli bir öğretim durumu için uygun görülen bir yöntem ya da teknik, bir başka durum için uygun görülmeyebilir. Öğretmen konuyu işlerken; eğitimin durumuna uygun düşen, en geçerli yöntem ve teknikleri seçmelidir. Konu alanından çok uzak, uygun ve geçerli olmayan yöntem ve tekniklere yer verilmemelidir.

Eğitim-öğretim sürecinde öğretim konuları ve öğretmenin kullanacağı yöntem ve teknikler ne kadar çok duyu organını etkilerse öğretimde açıklık da o derece artar. Bu nedenle, öğretim konularının

işlenmesinde gözlem, deney gibi birçok duyuya hitap eden yöntemler kullanıldığında öğrenme kolaylaşabilecektir. Artık günümüzde öğretim faaliyetlerini sadece dinleyerek anlamaya çalışan öğrenci yerine derse etkin olarak katılan, soru soran, bazı konuları kendine özgü plan ve tekniklerle araştıran, bulduklarını sistemli hale getirip karşılaştırmalar yapan, gözleyen, düşünüp sonuç çıkaran ve bu şekilde derse katılan öğrenci istenmektedir. Öğrencilere yaparak, yaşayarak ve hatta “yaratarak” öğrenme fırsatı verilmelidir. Öğrenciler yaş ve gelişim seviyelerine uygun olarak eşya ve olaylarla karşılaştırılmalı, öğrenme sürecine etkin olarak katılmalarına çalışılmalıdır (Ergun ve Özdaş, 1997, s.9).

Öğretim sürecinde, öğrencinin etkinliğin ana ögesi olması gerekir. Bu yaklaşımda öğretmen tıpkı bir orkestra şefi gibi etkinliği yönetmeli, düzenlemelidir. Etkinlikler ise öğrenciler tarafından gerçekleştirilmeli, yani onları konuşturmalı, onlara yazdırmalı, okutmalı ve dinletmelidir. Bunun için Türkçe dersinin öğretiminde öğrencilerin oyun içinde derse etkin olarak katılmasına olanak sağlayan yaratıcı drama yöntemine, rol oynama, dramatizasyon ve doğaçlama tekniklerine geniş yer verilmelidir. Öğrencilerle ders içerisinde sık sık ikili çalışmalara, diyaloglara, kendilerini sözlü ifade etmelerine, doğaçlamalar ile birlikte tartışma ve soru-cevap gibi yöntemlerin birlikte kullanılmasına özen gösterilmelidir. Bu sayede öğrencilerin konuşma ve kendini ifade etme yeteneği arttığı gibi çalışmalar içerisinde karşısındakini dinleme, grupla çalışma, farklı düşüncelere saygı duyma ve değişik düşünceleri dinleme yeteneği gelişecektir. Öğrenme-öğretme sürecinin etkili olması yalnızca konuya uygun bir içerik verilmesi ile değil bu içeriğin öğrenciye kazandırılması aynı zamanda uygun öğretim yönteminin seçilmesi ve yerinde kullanılması ile mümkün olacaktır. Türkçe öğretimi dersinde de anlama ve anlatma becerilerinin uygulamalarla geliştirilmesinde de yaratıcı drama etkin bir yöntem olarak kullanılabilir.

Yaratıcı Drama Yöntemi

Her derste olduğu gibi, Türkçe öğretiminde de çeşitli yöntemler kullanılır. Bunlardan biri de yaratıcı drama yöntemidir. Yaratıcı drama, öğrencinin anlama ve anlatma yeteneklerini, kişiliğini daha çok geliştirir. Türkçe de her şeyden önce bir anlama ve anlatma dersi olduğuna göre, yaratıcı dramanın önemi kolayca anlaşılabilir. Eğitim-öğretim sürecinde yaratıcı drama, bir kavramın, bir ders konusunun, bir metnin daha iyi anlaşılır kılınması; bireyce ve grupça özümseme içsel yaşantıya dönüşmesi; gözden geçirilerek, üzerinde düşünülerek dışa vurulmasıdır. Böyle bir grup çalışması süreci içinde “yaşayarak öğrenme” ve bilgi edinmenin yanı sıra sözel anlatımın gelişmesi ve toplumsallaşmanın sağlanmasında da önemli yararı bulunmaktadır. Bütün bu açılardan bakıldığında bu yöntem sayesinde yaratıcı, üretken, yalnız belli somut ürünler vererek değil, fikirde de üretken olan, yaratıcı kararlar alabilen, değişik olmaktan ve değişiklik yapmaktan korkmayan, dilini iyi kullanan, eleştirel ve yargılayıcı olabilen gençler yetiştirmek için alternatif bir eğitim öğretim yöntemidir (San, 2002, s.84-85). Bir yöntem olarak yaratıcı dramayı, Adıgüzel şu şekilde tanımlamıştır:

Eğitim-öğretimde herhangi bir konuyu, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupla ve grup üyelerinin birikimlerinden, yaşantılarından yola çıkarak canlandırmalar yapmaktır (Adıgüzel, 2006, s.21).

Türkçe Öğretim Programı; dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunudan oluşan beş öğrenme alanı üzerine yapılandırılmıştır. Sever'e (2005) göre; 2004 programında ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alınan görsel okuma ve görsel sunu "okuma" ve "konuşma" becerilerinin birer alt becerisidir. Başka bir söyleyişle, okuma ve konuşma becerilerinin, yeni becerilerle günün koşullarına uygun olarak çeşitlenmesidir. Görsel okuma, görsel sunu, okuma ve konuşma becerilerine eklenmesi için gerçekleştirilmesi gereken etkinlikler olarak düşünülebilir. Bunların, dört temel beceri gibi, dilsel bir beceri alanı olarak kabul edilmesi yapay bir yaklaşımdır. Böyle bir yaklaşım, başında "görsel" sözcüğü olan bir etkinliğin bile, temel bir beceri alanı olarak algılanmasına yol açabilir (Sever, 2005, s.183). Görsel okuma ve görsel sunu, ilköğretim Türkçe 1-5. sınıf öğrencileri için bağımsız bir öğrenme alanı olarak ele alınırken, 6, 7 ve 8. sınıflarda diğer öğrenme alanları içerisinde yer almıştır.

Dinleme ve okuma becerileri anlamayı, konuşma ve yazma becerileri de anlatmayı oluşturur. Yaratıcı drama, Türkçe'nin etkili bir şekilde öğretilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Çünkü yaratıcı drama, baktırarak değil, yaptırarak öğretimdir (Kavcar, 2002, s.40). İlköğretimde, birinci sınıftan başlayarak öğrencilere dinleme becerisi ve alışkanlığı kazandırma sürecinin temel ilkesi, bu becerinin edinilmesine yönelik çalışmaların diğer dilsel becerilerin (konuşma, okuma, yazma) kazandırılması etkinlikleriyle bütünleştirilmesi olmalıdır. Bu temel düşünce ekseninde, dinleme beceri ve alışkanlığının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu davranışları ders içinde ve dışında öğrenme-öğretme etkinlikleriyle öğrencilere kazandırılabilir (Sever, 2004, s.11).

Geleneksel sınıf ortamında daha çok öğretmenin etkin, öğrencinin ise pasif olduğu yöntemler kullanılmaktadır. Oysa öğrenmede, bakmaktan ve dinlemekten çok yapmak önemlidir. Eğer öğrenilecek şey beceri ile ilgili ise, bu önem daha da artar. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dil becerilerinin geliştirilebilmesi için, öğrencilerin bu becerilere dayalı olarak etkinliklerde bulunması gerekir. Örneğin, öğrencinin konuşma becerisi geliştirilmek isteniyorsa; ona sık sık belli konularda konuşma olanağı verilmelidir. Dinleme (anlama) becerisi geliştirilmek isteniyorsa, öğrencinin iyi bir konuşmacı olduğu kadar iyi bir dinleyici olmasını sağlayacak dinleme durumlarının ve dinleme ortamının yaratılması gerekir.

Türkçe öğretimi, amacına ulaşılmasına katkı sağlayacak öğrenme-öğretme ortamlarında gerçekleştirilmelidir. Bunun için anlama, anlatma becerilerinin yaparak-yaşayarak geliştirilmesini önceleyen çok uyaranlı eğitim ortamlarına gereksinim vardır (Sever, 2008, s.455). Yaratıcı dramada da birey bir durumu, duyguyu, düşünceyi, anlamlandırıp kümelendirmektedir. Bunu gerçekleştirirken öğrenme sürecinde birey, işitme, dokunma, konuşma, dinleme ve düşünme gibi birçok etkinlikte bulunmakta tüm bedeni ile öğrenme sürecine katılmaktadır. Yaratıcı drama yönteminde birey oyunsu süreçlerle öğrenme sürecine katıldığı için ilgisi, dikkati ve motivasyonu yüksek olmakta bunun sonucunda da etkili bir öğrenme süreci gerçekleşmektedir.

Yaratıcı drama yöntemiyle, çocuklar iletişim kurma becerilerini kazanır ve geliştirir. Çocuklar bu etkinlikler içinde düşünme, konuşma, dinleme ve anlatma becerilerini de kazanırlar. Yaratıcı drama etkinlikleri sırasında katılımcılar, iletişim aracılığı ile hayali karakterlerle karşılıklı diyaloglar kurar, doğal, içlerinden geldiği gibi ve hayal gücüne dayanarak konuşurlar. İletişim yaratıcı dramının kapsamında, amaçlarında, yöntemlerinde, boyutlarında yer alan bir kavramdır ve drama sürecindeki katılımcılar için oldukça önemlidir. İletişim yaratıcı drama çalışmalarında grubun ulaşması gereken ilk etkinliğidir (Adıgüzel, 1993, s.3). Eğitimde drama ortamlarında kullanılacak en temel araç, çocuğun kendisidir. Birey kendi sınırlarını bilerek ortamdaki uyarıcıları kullanmaya yönlendirilmelidir. Dinleme, konuşma, devinim etkinliklerine katılmada istekli oluş gibi yaratıcı drama sürecindeki bireye özgü nitelikler, drama ortamında açığa çıkarılmalıdır. Yaratıcı drama çalışmalarında araç gereçlerin kullanılması zorunlu değildir. Ancak araç gereçlerin amaca uygun ve etkili kullanımıyla yaratıcı drama çalışmalarında önemli yararlar sağlanır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma Türkçe ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki önerilen etkinliklerde yaratıcı drama yöntemine ne ölçüde yer verildiğini saptamayı amaçlamaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

- a) Türkçe ders kitaplarında ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan etkinlikler içerisinde yaratıcı drama yönteminin oranı nedir?
- b) Önerilen etkinlikler içerisinde yaratıcı drama yönteminin uygulanabilirlik düzeyi nedir?
- c) Önerilen etkinliklerde yaratıcı drama yöntemi dört temel beceriyi kapsayacak şekilde planlanmış mıdır?

Yöntem

Araştırma betimsel nitelik taşımaktadır. Araştırmada öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinlikler belirtilen alt amaçlar çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmanın Veri Toplama Araçları ve Analizi

Araştırmada veri toplama araçları olarak 1.- 5. sınıf Türkçe Öğretim Programı, ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kılavuz kitapları kullanılmıştır. Bu yönüyle veri toplama aracı olarak kullanılan kitaplardaki etkinlikler araştırmanın amaçları dikkate alınarak incelenmiş, elde edilen veriler değerlendirilerek tablolarda sıklık olarak verilmiş ve yorumlanmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan 1.-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı, ders kitapları, çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarının incelenmesiyle sınırlıdır.

Bulgular

A) Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Etkinlikler İçerisinde Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Oranı

Türkçe Öğretim Programı öğretmen kılavuzu ve 1.-5. sınıfların ders kitaplarında, yaratıcı drama yöntemine ne oranda yer verildiğini saptamak için etkinlikler incelenmiş ve aşağıdaki tabloda verilen bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 1.1. İlköğretim 1.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğretmen Kılavuzlarında Yer Alan Etkinlikler İçerisinde Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Oranı

TEMA	METİN ADLARI	S
Hayal Gücü	Şemsiye	3
	Güneş Nereye Gidiyor	
	Ayla'nın Bulut Oyunu	
Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler	Bora'nın Telefonu	3
	Deniz Kızı Okulda	
	Palyaço	
Değerlerimiz	Keloğlan ve Çocuk Bayramı	3
	İki Arkadaş	
	Bayram Sevinci	
Oyun ve Spor	Mızıkçı	2
	Kitap Sevgisi	
Toplam		11

Tablodaki araştırma sonuçları (MEB, 2008b). Türkçe Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki etkinlik örneklerinin incelenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 1.1.'deki sonuçlar incelendiğinde 1.sınıfta yaratıcı dramaya “Hayal Gücü” temasında üç etkinlik; “Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler” temasında üç; “Değerlerimiz” temasında üç; “Oyun ve Spor” temasında iki etkinlik olmak üzere toplam 11 etkinlik içinde yer verildiği görülmüştür.

Tablo 1.2. İlköğretim 2.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğretmen Kılavuzlarında Yer Alan Etkinlikler İçerisinde Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Oranı

TEMA	METİN ADLARI	S
Birey ve Toplum	Ben Kimim	3
	Top-Tavşan	
	Ağabeyim ve Ben	
Atatürk	Atatürk'ün Hayatı	2
	Atatürk Hasta Bebeğime	
	Doktor Getirmişti	
Üretim, Tüketim ve Verimlilik	Sihirli Pasta	2
	Babamla Pazara Gittik	

Sağlık ve Çevre	Doktor Şekeri	3
	Mevsimler	
	Uzaylıların Gördükleri Dünya	
Hayal Gücü	Büyük Nedir? Küçük Nedir?	3
	Kitap Perisi	
	Kalem	
Oyun ve Spor	Mikro Hüseyin	3
	Bizim Hikayemiz	
	Küçük Dev Adam	
Değerlerimiz	Atabarı'nın Öyküsü	4
	Nasrettin Hoca	
	Kuyuksuz Demokrasi Olmaz	
	Karagöz, Hacivat	
Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler	Kuşları Besleyelim	2
	Anlayışlı Olmalı	
Toplam		22

Tablodaki araştırma sonuçları (MEB, 2007c). Türkçe Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki etkinlik örneklerinin incelenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 1.2.'deki sonuçlar incelendiğinde 2. sınıfta yaratıcı dramaya “Birey ve Toplum” temasında üç etkinlik ; “Atatürk” temasında iki ; “Üretim, Tüketim ve Verimlik” temasında iki ; “Sağlık ve Çevre” temasında üç ; “Hayal Gücü” temasında üç; “Oyun ve Spor” temasında üç; “Değerlerimiz” temasında dört; “Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler” temasında iki etkinlik olmak üzere toplam 22 etkinlik içinde yer verildiği görülmüştür.

Tablo 1.3. İlköğretim 3.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğretmen Kılavuzlarında Yer Alan Etkinlikler İçerisinde Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Oranı

TEMA	METİN ADLARI	S
Birey ve Toplum	Ödev	3
	Sihirli Sözler	
	Türkçe Anadilimiz	
Atatürk	Atatürk'ün Resmi	3
	Atatürk'ün Çocuk Sevgisi	
	Cansu'nun Günlüğü	
Dünyamız ve Uzay	Gece Gökyüzü	2
	Kar Tanesinin Öyküsü	
Sağlık ve Çevre	Faydalı Hayvanlar	4
	Alican'ın Dişleri	
	Süt	
	Mektup	

Üretim, Tüketim ve Verimlilik	Zamanı İyi Kullanmak	3
	Bilinçli Tüketim	
	Ağustos Böceği	
Hayal Gücü	Arzu	3
	Küçük Beyaz Bulut	
	Güneşin Gücü	
Değerlerimiz	Dünya Çocuk Bayramı	4
	Nasrettin Hoca	
	Karagöz İle Hacivat	
	Apartmanda Yaşıyoruz	
Oyun ve Spor	Canı Sıkılan İkizler	1
Toplam		23

Tablodaki araştırma sonuçları (MEB, 2008d). Türkçe Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki etkinlik örneklerinin incelenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 1.3.'deki sonuçlar incelendiğinde 3.sınıfta yaratıcı dramaya “Birey ve Toplum” temasında üç etkinlik; “Atatürk” temasında üç; “Dünyamız ve Uzay” temasında iki; “Sağlık ve Çevre” temasında dört; “Üretim, Tüketim ve Verimlilik” temasında üç; “Hayal Gücü” temasında üç; “Değerlerimiz” temasında dört; “Oyun ve Spor” temasında bir etkinlik olmak üzere toplam 23 etkinlik içinde yer verildiği görülmüştür.

Tablo 1.4. İlköğretim 4.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğretmen Kılavuzlarında Yer Alan Etkinlikler İçerisinde Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Oranı

TEMA	METİN ADLARI	S
1. Birey ve Toplum	Hoşgörü	1
2. Atatürk	Bir Haber	1
3. Sağlık ve Çevre	Koku	1
4. Üretim, Tüketim ve Verimlilik	Tüketici Ailesi	1
5. Yenilikler ve Gelişmeler	Hayalimdeki Robotlar	1
6. Güzel Sanatlar	Tiyatro	1
7. Değerlerimiz	Bayram Heyecanı	1
Toplam		7

Tablodaki araştırma sonuçları (MEB, 2008e). Türkçe Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki etkinlik örneklerinin incelenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 1.4.'deki sonuçlar incelendiğinde 4.sınıfta yaratıcı dramaya “Birey ve Toplum” temasında bir etkinlik; “Atatürk” temasında bir ; “Sağlık ve Çevre” temasında bir; “Üretim, Tüketim ve Verimlilik” temasında bir; “Yenilikler ve Gelişmeler” temasında bir; “Güzel Sanatlar” temasında bir; “Değerlerimiz” temasında bir etkinlik olmak üzere toplam 7 etkinlik içinde yer verildiği görülmüştür.

Tablo 1.5. İlköğretim 5.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ve Öğretmen Kılavuzlarında Yer Alan Etkinlikler İçerisinde Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Oranı

TEMA	METİN ADLARI	S
Birey ve Toplum	Bir İnsan Kazanmak	3
	Yeni Çantalar da Eskir	
	Balon	
Atatürk	Kadının Seçme ve Seçilme Hakkı	1
Sağlık ve Çevre	Yeşille Mavinin Ölümü	2
	Kalbimizin Sesi	
Yenilikler ve Gelişmeler	Dünya'dan Uzakta	1
Güzel Sanatlar	Günaydın Çocuklar	2
	En İyiye ve En Güzele Ulaşmak	
Değerlerimiz	Nasrettin Hoca'nın Güneş Gözlüğü	2
	Fikir ve Gönül Adamı	
Doğal Afetler	Yangın	2
	Dağın Tepesindeki Bulutlar	
Oyun ve Spor	Bir Başarının Örnek Hikayesi	3
	Yeni Kırmızı Topum	
	Balkanlardaki Çocuklar	
Toplam		16

Tablodaki araştırma sonuçları (MEB, 2008f). Türkçe Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki etkinlik örneklerinin incelenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 1.5.'teki sonuçlar incelendiğinde 5.sınıfta yaratıcı dramaya Birey ve Toplum temasında üç etkinlik; Atatürk temasında bir; Sağlık ve Çevre temasında iki; Yenilikler ve Gelişmeler temasında bir; Güzel Sanatlar temasında iki; Değerlerimiz temasında iki; Doğal Afetler temasında iki; Oyun ve Spor temasında üç etkinlik olmak üzere toplam 16 etkinlik içinde yer verildiği görülmüştür.

B) Önerilen Etkinlikler İçerisinde Yaratıcı Drama Yönteminin Uygulanabilirlik Düzeyi

Yaratıcı drama yöntemine, etkinlikler içerisinde bir bütünlük içerisinde yer verilmediği, (ısınma, canlandırma, değerlendirme) yalnızca oyun ya da canlandırma olarak yer verildiği görülmektedir. Verilen canlandırmaların, ilgili tema ya da konuyla bağlantısının kurulduğu ancak drama etkinlik örneğinin bulunmadığı ve yönergelerin açık olmadığı, daha çok drama ya da canlandırma yaptırılabilir şeklinde ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. “Öğrencilerinizden günlük hayatlarında karşılaştıkları bazı durumlar karşısında nasıl tepki verdiklerini sınıfta canlandırmalarını isteyiniz” (MEB, 2008, s.52). Canlandırma etkinliklerinde verilen yönergelerde durumların açık bir şekilde öğrencilere tanımlanması gerekirken “bazı durumlar” ifadesinin açık, anlaşılır olmadığı görülmektedir. Öğrencileri

sürece hazırlayacak olan ısınma etkinliklerinin yapılmadan, doğrudan canlandırmaya geçilmesiyle de öğrenci sürece tam olarak katılamayacaktır.

Diğer yandan “*Nasrettin Hoca’nın Fıkralarını*” (MEB, 2008, s.200) drama olarak canlandırmaları istenmiştir. Ancak verilen yönerge yazılı bir metne bağlı kalarak yapıldığı için dramatizasyondur. Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı drama ve dramatizasyon birbiriyle karıştırılmıştır.

Türkçe 1.-5. sınıf ders kitapları ve ders kitaplarında yer alan metinlerin işlenmesi için kullanılan “Öğrenci Çalışma Kitapları” ve “Öğretmen Kılavuz Kitapları” incelendiğinde, yaratıcı drama yönteminin her sınıfta farklı ifadelerle yer aldığı görülmektedir. 1. sınıflarda genel anlamda drama olarak, 2. sınıflarda, canlandırma, 3. sınıflarda drama, 4. sınıfta dramatize etme ve canlandırma, 5. sınıfta drama ve canlandırma olarak yer verilmiştir.

Yaratıcı drama yöntemi kendi içinde kuralları olan ve belli aşamaları (hazırlık-ısınma, canlandırma, değerlendirme) ile bütünlük içerisinde yürütülmesi gereken etkin bir öğretim yöntemidir. Bu yöntem, bünyesinde yaklaşık 70 teknik barındırmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında, içerisinde bu kadar teknik olan bir yöntemin, Türkçe ders kitaplarında ve Öğretmen Kılavuz Kitapları’nda teknik olarak ifade edilmesi önemli eksiklerden birisidir.

C) Önerilen Etkinliklerde Yaratıcı Drama Yönteminin Dört Temel Dil Becerisini Kapsayacak Şekilde Planlanma Durumu

Etkinlikler, belli bir plan dahilinde hazırlanıp örnek olarak sunulmadığı için dört temel beceriyi kapsadığı tam olarak anlaşılmamaktadır. Ancak önerilen etkinliklerde verilen konularla ilgili canlandırma ya da drama yapılması istenmesi öğrencilerde daha çok dinleme ve konuşma becerileri üzerinde etkili olabilecektir. Ancak öğretmenler yaratıcı drama konusunda yeterli donanıma sahip oldukları takdirde, hazırladıkları planlarda öykü yazma, şiir oluşturma, mektup vb. yazdırarak yazma becerilerinin gelişmesine olanak sağlayabilir. Aynı şekilde öğretmenler, yazılı bir öykü, masal ya da metni öğrencilere okutarak, yarım bırakılan bir metni tamamlamaları ve canlandırmaları istenebilir. Bu yönüyle öğrencilerin okuma becerileri de geliştirilebilir. Bu açıdan bakıldığında Türkçe kitaplarında önerilen etkinliklerin dört temel beceriyi temel alarak hazırlanmadığı ancak öğretmenlere yalnızca belirlenen konularla ilgili drama yaptırılabilceği önerilmiştir. “*Kitap kullanımı ile ilgili olumlu ve olumsuz davranışları birlikte belirleyip tahtaya yazılır. Bunları anlatan drama çalışmaları yapılabilir*” (MEB, 2008, s.220) şeklinde önerilmiştir. Ancak etkinliğin nasıl yapılacağı konusunda herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Burada asıl sorumluluk öğretmene düşmektedir. Öğretmenin drama alanı ile ilgili yeterli donanıma sahip olduğu düşünüldüğünde ancak Türkçe dersinin drama yoluyla tüm becerileri geliştirebilme olanağına sahip olabileceği düşünülebilir.

Sonuçlar ve Öneriler

Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanan ve 2006 yılında uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programı'nda, yaratıcı drama yöntemine önceki programa göre daha geniş yer verildiği görülmüştür. 1.sınıf düzeyinde Türkçe dersinin okuma yazma çalışmaları üzerine yoğunlaşmasından dolayı yaratıcı drama yöntemine diğer sınıflara oranla daha az yer verildiği söylenebilir. Bu sınıf düzeyinde daha çok ses canlandırmalarına yer verildiği görülmektedir.

Diğer sınıflara göre 4.sınıflarda yaratıcı drama yöntemine çok az yer verildiği (7 metinde) söylenebilir. 5.sınıf düzeyinde yaratıcı drama yöntemine belli oranda yer verilmesine (16 metinde) karşın gerek temalar gerekse konular dikkate alındığında yapılandırmacı yaklaşıma uygun olan yaratıcı drama yöntemine yeterli oranda yer verilmediği görülmektedir.

Tablolardaki sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, diğer sınıflara göre 1.sınıf ve 4.sınıf düzeyinde yaratıcı drama yöntemine oldukça az yer verildiği, diğer sınıflarda ise daha geniş oranda yer verildiği görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında öğrenciyi öğrenme sürecine etkin olarak katan ve başarıları üzerinde önemli etkisi olan yaratıcı drama yöntemine az yer verildiği görülmektedir. Bu yönüyle bir önceki programa göre yaratıcı drama yöntemine yer vermesi açısından olumlu olmasına karşın kullanılan yöntem ve teknikler açısından Türkçe ders kitaplarının yeterli olduğu söylenemez.

Yaratıcı drama yöntemi 1.-5. sınıf düzeyinde bütün sınıflarda belirli tema ve konularda kullanılması önerilmiş; ancak bu yöntemine uygun örnek etkinlik planları hazırlanmamıştır. Bu açıdan bakıldığında Türkçe öğretmenlerinin genelinin yaratıcı drama konusunda yetkin olduğu ve gerekli donanıma sahip olduğu düşünülmüştür. Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama konusunda ne kadar yetkin olduğu ayrı bir araştırma konusu olmasına rağmen yaratıcı dramanın Türkiye'de 1985 yılında gelişmeye başlaması ve eğitim fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümleri'nde birkaç yıldır ders olarak okutulması dikkate alındığında öğretmenlerin, yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kullanma konusunda belli sıkıntılar yaşaması olası görülmektedir.

Türkçe ders kitaplarındaki önerilen etkinliklerde yaratıcı dramanın aşamaları bir bütünlük içerisinde ele alınmadığı yalnızca canlandırma aşamasının dikkate alındığı ve oyun etkinliklerine geniş oranda yer verildiği görülmektedir. Bu yönüyle daha çok konuşma ve dinleme becerilerinin dikkate alındığı, okuma ve yazma becerilerine yer verilmediği görülmüştür. Oysa yaratıcı dramanın dört temel beceriyi geliştirici etkinlikleri içerisinde barındırdığı rahatlıkla söylenebilir. Öğrenciler yaratıcı drama yöntemiyle rol oynama ve doğaçlama ile kendini rahatça ifade etme, karşısındakini dinleme ve anlama, etkili konuşma becerilerini kazanır. Ayrıca belirli yazılı metinler üzerinde (öykü, şiir, mektup vb.) yapılan çalışmalarıyla öğrencilerin okumaları ve canlandırma ve değerlendirme aşamalarında yapılan öykü oluşturma, şiir oluşturma, mektup yazma çalışmalarıyla yazma becerileri geliştirilebilir.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir bulgu ise Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemine yeterli oranda yer verilmediğidir. Bu sonuç etkili bir öğrenmenin oluşturulmasında oldukça yararlı olacak bir yöntemden yeterince yararlanılmadığını göstermektedir. Bu yönüyle bakıldığında “Türkçe Öğretim Programı’nda” etkin yöntemlere yer verildiğinin ifade edilmiş olmasına rağmen bunun uygulamaya yeterince yansımadığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Bu sonuçlar ışığında yaratıcı drama yönteminin etkili olması açısından aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1. Türkçe dersinin öğretiminde, öğrencilerin derse etkin olarak katılmasına olanak sağlayan yaratıcı drama yöntemine; rol oynama, doğaçlama ve dramatizasyon tekniklerine geniş yer verilmelidir.
2. Türkçe ders kitapları, Öğretmen Kılavuz Kitapları içerisinde önerilen etkinlikler gözden geçirilerek yeniden düzenlenmeli ve yaratıcı drama yönteminin uygulanabilirlik düzeyi artırılmalıdır.
3. Türkçe ders kitaplarında, önerilen etkinlikler yaratıcı drama yöntemi ve dört temel dil becerisini kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Ö. (1993). Bir İletişim Yolu Olarak Drama. *Bilar Gençlik Sorunları Semineri*, Ankara.
- Adıgüzel, Ö. (2006) Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*.1 (1), 17-30, Ankara: Naturel Yayınları.
- Aykaç, N. ve Ulubey, Ö. (2008). Yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisinin 2005 meb ilköğretim programlarının değerlendirilmesi. *13. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama / Tiyatro Kongresine Sunulan Bildiri*, Ankara.
- Brooks, J. G., Brooks, M. G. (1999). *The Courage to be Constructivist*. Educational Leadership, November, 57 (3), (18-24).
- Ergün, M. ve Özdaş, A. (1997). *Öğretim İlke ve Metotları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Kavcar, C. (2002). Türkçe öğretiminde dramatizasyon yöntemi. *Yaratıcı Drama Yazılar* (Ed. H.Ömer Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.
- MEB. (2004a). İlköğretim Türkçe Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5 Sınıflar). Eğitim Amacıyla Hazırlanan Taslak Baskı: Ankara.
- MEB. (2007c). *İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Saray Matbaacılık.
- MEB. (2008b). *İlköğretim Türkçe 1 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Kelebek Matbaacılık.
- MEB. (2008d). *İlköğretim Türkçe 3 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Bediralp Matbaacılık.

- MEB. (2008e) *İlköğretim Türkçe 4 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Bediralp Matbaacılık.
- MEB. (2008f). *İlköğretim Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Bediralp Matbaacılık.
- San, İ. (2002). Yaratıcı Drama'nın Eğitsel Boyutları. -Yaratıcı Drama Yazılar- (Edt. H.Ömer Adıgüzel) Ankara: Naturel Yayınları.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2005). 2004 Öğretim programında türkçe öğretimi anlayışı. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*. 14-16 Kasım, Kayseri: Sim Matbaası.
- Sever, S. (2007). Türkçe öğretiminde, sanatsal bir uyaran olarak karikatürün kullanılması. *Anadolu Üniversitesi VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Bildiriler*. 27-29 Nisan Eskişehir: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sever, S. (2008). Eğitimde ve bilimde türkçe eğitimi. *Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 100'üncü Yılında Eğitim Kurultayı*. İnönü Üniversitesi 24-26 Nisan Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Sönmez, V. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Üstündağ, T. (1996). Yaratıcı dramının üç boyutu. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. (49), 22, Ankara.

Summary

Applicability of the proposed Creative Drama Activities in Turkish Textbooks The Objective of the Study¹

Murtaza AYKAÇ²

This study aims to determine how much space is given to creative drama method in the proposed activities in Turkish textbooks and teacher guide books. With this general aim, it has been tried to find out answers of the following problems in the study.

- a) What is the usage proportion of creative drama method in the activities placed in Turkish textbooks and teacher guide books?
- b) What is the applicability level of creative drama method in the proposed activities?
- c) Has creative drama method in the proposed activities been planned in the way of including four basic skills?

The methods Used in the Study

The study has descriptive quality. In the study, the activities in teacher guide books were investigated within the framework of sub goals.

The Data Gathering Tools of the Study

1.-5. Grades Turkish Curriculum, course books, workbooks and teacher guide books were used as data gathering tools of the study. In this regard, the activities in the books used as data gathering tools were investigated taking into consideration of the aims of the study; the data obtained was given as frequency in the tables by evaluating and interpreted.

Conclusions and Suggestions

Creative drama method was given wider coverage in Turkish Curriculum introduced in 2004 and prepared with in accordance with the constructivist approach than the previous curriculum. It can be said that creative drama method was given less coverage at first grade than other grades due to Turkish lesson focused on reading and writing activities at first grade. It was seen that more voice performances were given a place at this level.

It was seen that the stages of creative drama in the proposed activities in Turkish course books were not considered in a holistic way, only the phase of animation was taken into account and game activities were largely given a place. In this regard, more listening and speaking skills were considered but, reading and writing skills were not given a place. However, it can easily be said that creative drama covers the activities building up the four basic skills. Students gain expressing themselves freely, listening to and understanding of others and effective speaking skills by role play and improvisation in creative drama. In addition, students can improve their reading skills by their work on certain written texts (stories, poems, letters and so on) and can improve writing skills on the works of creating stories, creating poetry and letter writing in animation and evaluation-discussion stages.

¹ This article has been presented on Turkish Education workshop in Ankara University Educational Science Faculty on May 13-15-2010 by Prof. Dr. Cahit Kavcar

² Dr. Murtaza Aykaç, E-mail: murtazaaykac@gmail.com

Another finding of the study is that creative drama method was not given a place sufficiently in Turkish lesson. This result shows that a method which will be quite useful in creating effective learning is not benefitted enough. From this point, whereas it was indicated effective methods were given a place in Turkish Curriculum, it can be considered that they are not conveyed into the applications.

In the light of these results, the following suggestions were made due to creative method will be effective.

1. Creative drama method, role play, improvisation and dramatization that allow students to participate effectively in class should be given wide coverage in teaching of Turkish course.
2. The proposed activities in Turkish course books and teacher guide books should be re-arranged by reviewing and the level of applicability of creative drama method should increase.
3. Creative drama method in the proposed activities in Turkish course books should be revised to include the four basic language skills.